

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

Кафедра менеджменту

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

завідувач кафедри

Швець В.Я. _____

«26» грудня 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Економічні механізми управління природокористуванням»**

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітній рівень.....	Третій (освітньо-науковий)
Ступінь	Доктор філософії
Освітня програма	«Менеджмент»
Статус	вибіркова
Загальний обсяг	4 кредита ECTS (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік
Термін викладання	7 чверть
Мова викладання	українська

Викладачі: к.е.н., доцент каф. менеджменту Богач К.С.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічні механізми управління природокористуванням» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент» / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. менеджменту – Д. : НТУ «ДП», 2025. – 10 с.

Розробник: Богач К.С.

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки здобувачів вищої освіти до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальності.

ЗМІСТ

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	6
6.1 Шкали.....	6
6.2 Засоби та процедури	6
6.3 Критерії.....	10
7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	8
8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	8

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Економічні механізми управління природокористуванням» полягає у поглибленому розумінні теоретичних концепцій, оволодінні сучасним методичним інструментарієм, практичними навичками з оцінювання ризиків, поточного стану та визначення перспективних напрямків розвитку підприємств з урахуванням екологічної складової.

2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до цілей, компетентностей та результатів навчання, визначених в освітньо-науковій програмі Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» спеціальності 073 «Менеджмент» для підготовки здобувачів освіти третього рівня для вибіркової освітньої компоненти фахового спрямування «Економічні механізми управління природокористуванням» визначено такі результати навчання :

Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
шифр ДРН	зміст
BP 5.1	Аналізувати економічний підхід щодо функціонування економічного механізму управління природокористуванням у промисловому регіоні.
BP 5.2	Оцінювати стратегічні напрямки діяльності промислових підприємств при відновленні територій, порушених в процесі видобутку корисних копалин.
BP 5.3	Сформувати концептуальні уявлення про проблеми використання вторинних ресурсів і відходів як елемента ресурсозберігаючої та природоохоронної політики.

3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	Здобуті результати навчання
Б3 Методологія наукових досліджень	РН2 Організувати та проводити оригінальні наукові дослідження у сфері менеджменту на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики
	РН3 Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших
	РН7 Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань у галузі менеджменту
	РН9 Обирати та використовувати загально-наукові та спеціальні методи наукових досліджень у галузі менеджменту
Б4 Презентація результатів наукових досліджень та управління науковими проєктами	РН4 Ініціювати, розробляти та реалізовувати проєкти у сфері менеджменту, управляти ними та здійснювати пошук партнерів для їх реалізації
Ф1 Сучасні концепції менеджменту	ФР1 Здатність використовувати сучасні концепції менеджменту для управління розвитком агломерацій

Назва дисципліни	Здобуті результати навчання
	ФР2 Здатність використовувати концептуальні та методологічні підвалини управління змінами та розвитком організацій для ефективного управління бізнесом, застосовуючи сучасні інноваційні технології

4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години			
		денна		заочна	
		аудиторні заняття	самостійна робота	аудиторні заняття	самостійна робота
лекційні	46	18	28	6	40
практичні					
лабораторні					
семінари	74	14	60	4	70
контрольні заходи					
РАЗОМ	120	32	88	10	110

5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
ЛЕКЦІЇ		18
ВР 5.1	Тема 1. Концептуальні засади системи екологічного менеджменту	6
	1.1 Регіональні ефекти від впровадження системи екологічного менеджменту на промисловому підприємстві.	
	1.2 Світова практика при мотивації діяльності підприємств в області екологічного менеджменту.	
	1.3 Додаткові прибутки, пов'язані з екологічними аспектами діяльності підприємства.	
ВР 5.2	Тема 2. Формування стратегічних напрямків діяльності промислових підприємств при відновленні територій	6
	2.1 Можливі напрями рекультивациі відвалів вуглевидобувних підприємств.	
	2.2. Обґрунтування закладки виробленого простору, як засади раціонального природокористування.	
	2.3. Визначення ефекту від зменшення витрат на видачу породи з шахти і її розміщення у відвалах.	
ВР 5.3	Тема 3. Принципи раціонального використання природних ресурсів.	6
	3.1 Екологічний аналіз потенціалу підприємства. Концепція «зеленої економіки».	
	3.2 Рентабельність реалізації порожньої породи та супутніх продуктів.	
	3.3 Реалізація сценаріїв видобутку супутніх корисних копалин.	
Семінари		74

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
ВР 5.1- ВР 5.3	Тема 1. Моніторинг системи екологічного менеджменту.	2
	Тема 1. Економічний аналіз програм утилізації відходів.	2
	Тема 1. Облік негативних і позитивних наслідків переходу на маловідходні технології.	2
	Тема 2. Аналіз внеску антропогенних чинників у формування відхилень здоров'я населення.	2
	Тема 2. Оцінка характеру впливу розробки родовищ окремих видів корисних копалин на навколишнє середовище.	2
	Тема 3. Оцінка розробки техногенних родовищ і використання їх як сировини для виготовлення будівельних матеріалів, вилучення цінної мінеральної сировини.	2
	Тема 3. Оцінка рівня комплексного використання мінеральної сировини.	2
РАЗОМ		120

6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувачів вищої освіти за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів вищої освіти.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти НТУ «ДП»

Рейтингова	Конвертаційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач вищої освіти отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності здобувачів вищої освіти за

вимогами НРК до 8-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувач вищої освіти протягом періоду навчання має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі здобувача вищої освіти шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

6.3 Критерії

Реальні результати навчання здобувачів вищої освіти ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії здобувача вищої освіти для демонстрації досягнення результатів навчання.

6.3.1. Критерії оцінювання дискусій:

5 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела.

4 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань.

3 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення.

2 бали: залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

1 бал: залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

6.3.2. Критерії оцінювання есе (індивідуального письмового самостійного завдання невеликого обсягу – від 2 до 4 аркушів А4, виконаного у вільному стилі, що відображає власні погляди автора на проблему або питання):

5 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, логічного взаємозв'язку між тезою та аргументами, правильна мова викладення, критичний аналіз літератури за тематикою есе, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

4 бали: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, критичний аналіз літератури за тематикою есе, незначні помилки логічного характеру між наведеною тезою та аргументами, незначні помилки у

мові викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

3 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), відсутність критичного аналізу літератури за тематикою есе, наявність орфографічних та/або граматичних помилок або недотримання встановленого обсягу.

2 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), відсутність переконливих аргументів на користь тези, значна кількість орфографічних та/або граматичних помилок та/або недотримання встановленого обсягу.

1 бал: неструктурованість роботи, недотримання встановленого обсягу, велика кількість орфографічних та/або граматичних помилок, відсутність переконливих аргументів на користь тези.

7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби навчання (Word, Excel, Power Point, Teams).

Дистанційна платформа MOODL.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аналітичний документ Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. 2020. 74 с.
2. Бойченко М.В. Оцінка перспектив трансформації природного середовища як результату антропогенного впливу на довкілля. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2007. № 4. С. 69-74.
3. Дудник А.В. До питання забезпечення екологічної безпеки промислових підприємств в контексті сталого розвитку урбосистем / А.В. Бардась, А.В. Дудник // Сучасні тенденції функціонування та розвитку підприємства: загрози та виклики: колективна наукова монографія / під заг. ред. С.Б. Довбні. – Д. : ЛПРА, 2016. – С. 276-289.
4. Веклич О. О. Формування економічного механізму сталого розвитку України: теоретико-концептуальні засади / О. О. Веклич // Вісник НАН України. – 2000. – №2. – С. 3–16. – ISSN 0372-6436.

5. Бардась А. В. Оцінка потенціалу вугільної шахти як природної системи/ А. В. Бардась // Вісник Хмельницького національного університету. Том 2. Економічні науки – 2007. – №3. – С. 127–130.
6. Бардась А. В. Причини і еколого-економічні наслідки закриття шахт / А. В. Бардась, В. В. Ситник // Науковий вісник Національного гірничого університету. – 2010. – №3. – С. 88–95.
7. Бардась А. В. Еколого-економічна оцінка можливостей відпрацювання залишкових запасів вугілля шахтами малої потужності [Електронний ресурс]/ А. В. Бардась // Ефективна економіка. – 2010. – №6. – Режим доступу до журн. : <http://www.economy.nayka.com.ua>
8. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка: проблеми і теорії / Л. С. Гринів. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. – 240 с. – ISBN 966-925-001-5.
9. Долішний М. Л. Наукові основи регіональної соціально-економічної політики / М. Л. Долішний, С. М. Злупко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Випуск IV. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 1998. – С. 471–478.
10. Екологічний аудит: Посібник з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / [В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Наврацький та ін.]. – К.: Символ-Т, 1997. – 221 с. – ISBN 966-679-021-0.